

HE KI

NA TE

HUI O TE HAHI MAORI

O TE TAKIWA O

TURANGA

I TE PIHOPATANGA O WAIAPU.

I HUIHUI KI TURANGANUI

OKETOHA 31,—NOEMA 2 1870.

AKARANA.

I TAIA TENEI KI TE PEREHI O TE KURA O TIPENE E

HENRY HILL.

1870.

NGA TANGATA O TE HUI TUATAHI O TE HAHU
 MAORI O TE TAKIWA O TURANGA
 I TE PIHOPATANGA O WAIAPU ;

Te Pihopa o Waiapu, Upoko.

Minita.

Ven. W. L. Williams, Atirikona o Waiapu.
 Rev. Raniera Kawhia,
 “ Mohi Turei,
 “ Hare Tawha,
 “ Matiaha Pahewa,
 “ Wiremu K. Paraire.

Mangai Reimana.

Ihaia Ingoakore,	——Te Kawakawa.
Rutene Haokai,	} ——Rangitukia.
—————	
Ihaia Muhu,	} ——Tuparoa.
Wikiriwhi Te Piri,	
Hirini Ahunuku,	——Tokomaru.
Apirana Parekata,	——Uawa.
Kerehona Piwaka,	——Whangara.
Eparaima Te Kura,	} ——Turanga.
Mita Hamiora Puku,	

HE KI NA TE HUI O TE HAHĪ MAORĪ O TURANGA.

1. MO NGA MAHI A NGA PARIHA KI ATA MAHIA AI.

Kua takoto nei he tikanga i roto i te Ture IV. a te Hinota Nui, kia rua nga Watena mo ia Pariha, mo ia Pariha: ma te Minita tetahi e whiriwhiri, ma nga tangata o te Pariha tetahi, i ia tau, i ia tau, i roto i nga tangata o te Pariha e pa ana ki te Hapa a te Ariki.

Kua takoto ano tetahi tikanga i roto i taua Ture kia whai Komiti nga Pariha katoa; nga tangata o te Komiti, ko nga Watena tokorua, ko etahi hoki o nga tangata Kai-Hapa o te Pariha, he mea whiriwhiri hei tangata Noho-Komiti, i ia tau, i ia tau, e nga tangata o te Pariha;

Kua oti hoki te tuku mai hei mahi ma tenei Hui o te Hahi Maori te whakatakoto tikanga mo te whiriwhiri i nga Watena, i nga Tangata Noho-Komiti mo ia Pariha, mo ia Pariha, te whakaatu hoki i te mahi ma nga Watena, ma nga Komiti;

Me whakapuaki e tenei Hui enei ki e takoto atu nei;—

1. Ko nga mahi enei ma nga Watena;

(a.) He kohikohi i te Ohaohatanga, he whakaatu i roto i tetahi pukapuka, i te mutunga o te karakia, e restou tahi ko te Minita, i te maha o nga moni i kohikohia; he hoatu hoki i nga moni, i kohikohia mo tetahi mea, kia kawea ki nga mahi i kohikohia ai.

(b.) He riri i te tangata ina tutu i roto i te Whare-Karakia, i te marae ranei, i te takiwa o te Karakia.

(c.) He whakaputa i te whakaaro ki te Whare-Karakia, ki nga mea o roto, ki nga mea katoa hoki e tangotangohia ana i roto i te Karakia.

(d.) He hoko i te Taro i te Waina mo te Hapa a te Ariki ki etahi o nga moni a te Pariha.

(e.) He whakaatu ki te Komiti i nga pakaru katoa o te Whare-Karakia, o te Whare-Kura, o te Whare-Minita, kia hangaa ai.

2. Ko nga mahi enei ma te Komiti;

(a.) He whakaaro i nga tikanga, i nga mahi e tupu ai te pai o te Hahi i roto i te Pariha; kia mahia e nga tangata o te Pariha.

(b.) He whakaaro ki te oranga mo te Minita kia mahia mai e nga tangata o te Pariha.

(c.) He whakaputa i te whakaaro mo te Whare-Karakia me o reira mea katoa, mo te Whare-Kura me nga mea o roto, mo te Whare-Minita hoki, kia hangaa wawetia nga wahi e whakapakaru ana.

(d.) He hoko, ki nga moni a te Pariha, i nga mea katoa mo roto i te Whare-Karakia, e ahua pai ai te meatanga o te Karakia.

3. Hei te Komiti anake te tikanga mo nga moni katoa i kohikohia i runga i te kupu a te Komiti; kua hoki etahi o aua moni e hoatu mo te aha ranei, ki te kahore i whakaaetia i roto i te huihuinga o te Komiti.

4. Ko te whiriwhiringa i te Watena, me nga Tangata Noho-Komiti, kia takoto i roto i te Marama i a Tihema, i ia tau, i ia tau. Ko te ra, ma te Minita e karanga. Ki te kore e oti te whiriwhiri a tetahi Pariha i te Watena, i nga Noho-Komiti, i roto i nga ra o Tihema,, kia hohoro ano te whiriwhiri i muri iho i aua ra.

5. Ko te taima me te wahi e huihui ai nga tangata o te Pariha ki te whiriwhiri i te Watena, i nga Tangata Noho-Komiti, me panui ki roto ki te Whare-Karakia i nga Ratapu e rua i mua tonu ake o te ra e karangatia ana hei huihuinga.

6. Nga tangata mana e whiriwhiri te Watena me nga Tangata Noho-Komiti, ko nga tane katoa o te Pariha, kua tae nei o ratou tau ki te 21, kua oti ano hoki te tuhituhi e tenei, e tenei, tana whakaatu mona, ara, he tangata ia no te Hahi o Ingarani.

7. Kia taea te haora o te huihuinga me whakaatu e te Minita, i te wahi ano i panuitia hei huihuinga, te ingoa o te tangata kua oti i a ia te whiriwhiri hei Watena.

8. Kia wha nga huihuinga o te Komiti mo ta ratou mahi i roto i te tau, hei roto i enei Marama, ara, i a Hanuere, i a Aperira, i a Hune, i a Oketopa. Ko te ra ma te Minita e karanga.

9. Kua tetahi mea e mahia e te Komiti o tetahi Pariha ki te kahore i te huihui te nuinga o nga tangata o te Komiti. E kore ano hoki e tu te Komiti ki te kahore i reira te Minita, tetahi ranei o nga Watena.

10. Me tuhituhi nga mahinga a te Komiti ki roto ki tetahi pukapuka. Ko te tuhituhinga o tetahi huihuinga me korero i te huihuinga o muri iho ka whakapumau ai.

11. He kaainga e huihui nei nga tangata ki reira ki te Karakia i nga Ratapu, kua oti hoki he Whare-Karakia pai te hanga ki reira, kia whai Komiti ano a reira, kia tokorua ano nga Watena, ahakoa kahore i tuturu te noho o te Minita ki reira.

II. MO TE KAWI I TE RONGO-PAI KI NGA TAUWI.

Kia takoto he ki ma tenei Hui ki nga Pariha katoa o tenei Takiwa kia waiho te Ratapu tuatahi i muri i te Whakaaturanga hei Ratapu kohikohinga i etahi moni mo te kawie i te Rongo-pai ki nga Tauwi.

III. MO TE OBANGA MO NGA MINITA, MO NGA KAI-WHAKAAKO KURA.

1. Kia whakaputaia ano he whakaaro e nga tangata o tenei Pariha, o tenei Pariha, ki te mahi oranga mo te Minita, mo te Kai-whakaako Kura.

2. Kia whakaaturia mai e te Komiti o tenei Pariha, o tenei Pariha ki tenei Hui, i ia tau, i ia tau, te maha o nga mea i kohikohia e te Pariha i roto i te tau, me te whakaputanga atu o aua mea.

3. Nga tikanga pai e mama ai tenei mahi;—tetahi, he ohu i tetahi maara kaanga ranei, aha ranei, ki ia wahi, ki ia wahi, kia motuhake rawa mo tenei Tahua; tetahi, he kohikohi i runga i tenei tangata, i tenei tangata, i te ngahuru, i te wa e hua ana te kai.

IV. MO NGA KURA TAMARIKI KIA WHAKATURIA.

He kupu akiaki tenei na tenei Hui ki nga tangata o nga Pariha katoa o tenei Takiwa, kia whakaaroa he tikanga e tu ai he Kura mo nga tamariki o ia kaainga, o ia kaainga, kia whakatupuria paitia ai nga tamariki i runga i nga tikanga ataahua.

V. He kupu na te Hui o te Hahi Maori o te Takiwa o Turanga, haere atu ki Makeronia, ki nga Rangatira, ki nga Kai-whakawa Maori i roto i taua Takiwa.

E hoa ma,

Te mahi a tenei Hui o te Hahi Maori, i huihui ai ki Turanganui inaianei, he rapu i etahi tikanga e tupu pai ai te mahi a te Hahi i roto i tenei Takiwa, e noho pai ai, e noho ora ai nga tangata o nga kaainga katoa.

Tirohia ana te take i ngakau-kore ai nga tangata, i tenei wa, ki nga mahi a te Hahi, ki era atu mahi pai hoki e noho ora ai te tangata ki runga ki te whenua, a ka kitea, ko te rironga o nga tangata katca i te waipiro te whakawai.

Na konei i whakaaro ai nga tangata o tenei Hui kia whakaputaia he kupu kia koutou, ki nga Rangatira, ki nga Kai-whakawa Maori, kia tahuri mai koutou, kia pehi tahi tatou i tenei mea nanakia.

Tenei te kupu a Horomona, "Ma te nui o te iwi ka whai honore ai te kingi: ma te kore o te iwi ka taka ai te rangatira." (*Whakatauki* xiv, 28.) Ko te tangata Maori inaianei, kei te whakangaro haere i te waipiro te patu: ki te penei tonu hoki he tikanga, e kore e maha enei tau e takoto ake nei, kua ngaro te iwi, kua kore hoki te rangatiratanga o nga Rangatira. Koia hoki matou i ki ai kia tahuri mai koutou, kia mahi tahi tatou, kei nga ana ano te manawa, me kore e puta he morehu mo enei wa e takoto ake nei.

I kaha ai matou ki te whakaputa i tenei ki, na te Ture kua takoto nei i te Kawanatanga i Poneke, kia tukua ki nga Maori te tikanga mo te kati i te waipiro kei puta ki nga Takiwa Maori, patu ai i te tangata Maori.

Ko te mahi ma koutou, he ki atu ki te Kawana kia tukua mai taua Ture ki roto ki tenei Takiwa, kia whakaritea ano hoki e ia he tangata Maori hei tuara mo nga mahi pai, hei pehi hoki i tenei hoariri nui o te tangata Maori, i te waipiro, kia puta hoki he akiaki mana ki ana Kai-whakawa Pakeha kia tahuri mai ratou ki te whakakaha i ta tatou mahi.

Turanganui,

Nowema 2, 1870.

HE TIKANGA MO TE MAHI A TE HUI O TE HAHU MAORI
O TURANGA.

1. Me penei te mahi a te Hui i nga ra katoa ;

(a.) Ka mutu te inoi te whakahua e te Upoko, me whakapumau nga tuhituhi o to mua ake huihuinga.

(e.) Me panui nga korero a nga Komiti.

(i.) Me hurihuri nga whakaari kua oti te whakapuaki hei mea mo ia rangi.

(o.) Hei nga wa watea ka whakapuaki ai i nga whakaari mo etahi rangi.

2. Ka tu te tangata ki te korero, kia ahu atu tana korero ki te Upoko.

3. Ki te mahue i tetahi tangata te ara o te korero, kua etahi e pokanoa ki te aruaru, engari, me ki atu ki te Upoko.

4. I te mea e hurihurhia ana tetahi mea i whakaaria, kua tetahi tangata e tuarua ki te korero, heoi ano, ko te kai-whakaari anake, ina mutu nga korero a te tokomaha. I te mea ia e Komiti ana te Hui katoa, e pai ana kia maha nga tunga ake o te tangata ki te korero.

5. Kua e whakaaria e te tangata tetahi mea kihai nei i matua whakpuakina ki te Hui, tuhituhi rawa, panui rawa, i tetahi rangi i mua ake.

6. Ka oti tetahi mea te hurihuri e te Hui, mahue rawa, kua e whakaaria ano i roto i nga ra o taua whakaminenga o te Hui.

7. Ki te kahore he tangata hei tautoko i te whakaari a tetahi, e kore taua whakaari e waiho hei take korero ma te Hui.

8. Ka whakatakotoria he tikanga pumau mo tetahi mea e te Hui, me penei anake ;

(a.) Me whakaae e te Hui kia panuitia.

(e.) Me Komiti takitahi nga kupu e te Hui katoa.

(i.) Hei tetahi rangi atu ka ata whakatakoto ai hei tikanga pumau.

